

KELET.

POLITIKAI ES KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

1881.

Kolozsvár, csütörtök, április 21

A „KELET” előfizetési díja:

Vidékre postán vagy helyben házhoz hordva	16 frt.
Egész évre	8 „
Fél évre	4 „
Negyedévre	2 „
Egy óra helyben	1 frt 50 kr

Egyes szám ára 6 kr.

Megjelenik a „Kelet” mindennap, az ünnepeket követő napok kivételével.

Szerkesztői és kiadói szállás: főtér 4-ik szám.

Hírlapok nem adnak vissza.

Tizenegyedik évfolyam.

A PROKÁTOROK.

(?) Régi szó, hogy prokátor nemzet vagyunk, azért is, mivel hajdan egy szólván minden absolvált ember láda-fába tette prokatori stallumát s azért is, mivel a magyar inkább elprokátorkodta legutolsó szilvafáját, mintsem, hogy a jussából egy körümfeketésnyit is engedett volna.

Az ötvenes-hatvanas évek alatt s talán még inkább az alkotmányos aera első felében, bár némileg módosított értelemben, de talán még igazabban lehetett elmondani, hogy a prokátoroknak áll a világ — a rák erőszakolt idegen törvények annyira kiszolgáltatották a feleket az ügyvédek prédájául, hogy majdnem mindenki a prokátoroknak dolgozott; az ügyvéd fejstehene volt a földesur, ki sietett földtehermentesítési kötvényeihez jutni; a földbirtokos, ki a szabadságharc utáni zavarok közt jogait s értekeit rendezni kívánta; a kereskedő és iparos, ki követeléseit érvényesíteni akarta; a tőkepénzes, ki adóssággal szemben volt pörlekedésre kényszerítve; a folszabadult jobbágy, kit a prokátor pörbe ugratott, hogy a nagy nyereség hitetési közt elzsebelhesse tőle azt a keveset is, mit a törvény részébe juttatott — szóval mindenki, a kinek volt valami elfizetni valója, annak a testületnek dolgozott, a melynek tagjai közt a tisztességes és lelkiismeretes munkások mellett bővében volt a kapzsi, a zsebelő és így a rohamosan felgazdagodott.

Az alkotmányos aera bekövetkezte óta, ha lehet, még előnyösebb helyzetbe jutott a prokátor: a törvényhozás „szakértő” tagjai legnagyobb részt ügyvédek-ből telvén ki, a kiknek volt rá gondjuk, hogy a halommal hozott új törvények első sorban az ügyvédek malmára hajt-sák a vizet s a paragraphusok összeszót-tfont érdekében olyan rejtékhelyek alakul-janak, hogy jótett lélek az alájuk ké-szített veremtől meg ne szabadulhasson, csak az ügyvéd segítségével.

A földbirtok mind nagyobb teherrel sújtott, a prokátorság mind nagyobb nyereségre tett szert, — míg végül maga a prokátor-nemzet törvényhozása is meg-sokalta a dolgot s kezdte a közfelfordí-tott rendjét természetes állásba terelni: szigorubbá téve az ügyvédi qualificatiót, rendszeresen ellenőrzés alá vetve az arató-kat, felállítva a közjegyzői és községi

birósági intézményeket, megalkotva az új perrendtartást s némileg legalább folsza-badítva a feleket abból a rabságból, mely alatt az ügyvédség javára idáig nyögtek.

Egy mákszemnyi emberösmerettel sem rendelkeznek, a ki, a dolgok ilye tén fordulata közepett csodálkoznék a föl-lött, hogy a prokátorok e fordulat előidé-zői ellen elkeseredett bosszút forralnak — legalább azok közülök, a kik egykori kiváltságolt könnyű szerrel szerző hely-zetüket jogos tulajdonokul tekinték s sze-retnék továbbra is fentartani azokat az állapokat, melyek közt kevés munká-val, rövid idő alatt, oly vagyont kapa-rinthattak össze, hogy talán még a börze-speculánsokon is túltettek. Sőt még ezeken is tulterjed a bosszuállók serege — mindazok, kiket az egykor oly kecsgető-kilátások csalogattak e pályára s az időközben beállt fordulat nyomán kény-telenek tapasztalni, hogy véres-verejtékes munka nélkül nem csak nagy vagyont nem lehet szerezni, de még csak élni is bajos: a dolog természeté szerint csatlakoz-nak az elégtelenség s mivel a legtöbb em-ber nem magában, hanem másban szokta a baj okát keresni: azokat vádolják lég-váraik szétfoszlásáról, a kik a felek föl-szabadulását segítették, nem pedig ma-gukat, a kik reményeiket tulmagasra csi-gázták s a kik tehetőség és sok munka nélkül akarnának a mindig terhesebbé váló életversenyben zöldágra vergődni.

S hát még hol vannak azok, a kik az ügyvédi rendtartás paragraphusaival találta collisióba jutni; a kik a régi aranyidőkre, fiatalabb és jobb készült-ségű collegák által parlagra szorítatva, esenkedve tekintenek vissza; a kiket a sértett ambitio vagy egyéni károsodás visz az oppositio soraiba; a kik könnyen szerzett nagy vagyonukhoz egy kis nép-szerítést is szeretnének csatolni — szó-val mindazok, kik a mult bosszuját, vagy a jövő menekülést remélik az opposi-tiótól?

A maga igazi baját, indító okát, természetesen, egyik sem árulja el, ha-nem mindnyáját a szent haza ügye és érdeke vezérli s az elsőtől az utolsóig valamennyi önzetlenül a független Ma-gyarországot szolgálja. Nem a közjeg-yzői intézmény, hanem a német az ellen-ségük; nem a községi bíróságra, hanem a közösiügyekre haragusznak; nem a ter-hes qualificatio, hanem a lajdinantok ke-serítik a szívókat; nem az ügyvédi rend-tartás paragraphusai, hanem Bosznia mi-

att lázonganak; nem a perrendtartás, meg a bélyegtvörvény szigora, hanem a rab-igába görnyedt magyarság zavarja ál-maikat!

Olvassa akárki az ellenzéki lapokat, a marosvásárhelyi ügyvédi kamara elnö-kének indítványát, a programbeszéde-ket stb.

Nézzé meg akárki az erdélyrészi függetlenségi párt végrehajtó bizottságá-nak névsorát s nézzé el, hogyan ül össze vasárnaponként öt hat prokátor az „El-lenlék” szerkesztőségében, s hogyan oszt-ják ki maguk közt a választókerületeket — te itt tartasz „leirhatatlan lelkesedés közt” programbeszédet, te ott, a har-madik amott, s valamennyiünk megvá-lasztatása „több, mint bizonyos.” Elbe-járják e hazának pusztult téreit s meg-magyarazzák a rabnépek az átkos kor-mány undok bűneit. Hogy el kell törölni a föld színéről a közjegyzőket — aka-rom mondani: a németet; a községi bí-rákat — akarom mondani: a közösiügye-ket; a nehéz qualificatiót — akarom mondani: a lajdinantokat; az ügyvédi rendtartást — akarom mondani: Bosz-niát; a perrendtartást és új bélyegtvör-vényt — akarom mondani: a magyarság kezén-lában csörgő rabbilincseket.

És hidd meg, édes magyarom, mindez érted, csakis érted történik. Mert, hogy a prokátorok visszanyerjék régi arany-idejüket, az is csak a te érdekében áll. Milyen büszkén tekinthetsz majd ügyvédi karodra, mely oly hatalmas és gazdag vala a Bach és Schmerling idejében s mely mai elnyomott állapotában is el-mondhatja, hogy p. o. Kolozsvár évi két-százezer állami adója épen annyi, mint a mennyi adott a közönség a kolozsvári ügyvédeknek fizet, levén Kolozsvárt mintegy 70—80 ügyvéd s tevén háztar-tási kiadása mindeniknek legalább évi 2—3 ezer forintot, a mit bizony nem más, hanem a közönség fizet.

Azért, üdvözljük a kilencz-tized részben ellenzéki prokátorokat s meg-vagyunk győződve, hogy ha valamennyit megválasztják képviselőnek, megszaba-dulunk a némettől, a közösi-ügyektől, a laj-dinantoktól, Boszniától, a rabigától — s leszünk megint a mik voltunk: szabad és független nemzet, a kik szabadon és függetlenül kereshetünk a — prokát-roknak...

inkább tökéletesedtek; úgy, hogy ma 35 bel-földi s 7 algieri, valamint 72 külföldi (12 orosz, 11 spanyol és portugál, 10 olasz, 10 dán, svéd, norvég, 9 német, 6 osztrák — ezek közt egy magyar állomás is szerepel t. i. „Hermannstadt”, — 7 angol, 4 hollandi, 1 schweizi, 1 török. összesen 114 állomásról nyeri tudósításait és azokat minden délbén, két térkép kíséretében küldé is teszi.

Angliában 1861-ben kezdtek viharjós-latokat adni, a napi jelentés 1867 óta divit, e mellett négy időjárási térképet is publikálnak.

Hollandiában első sorban szintén a tengerészet érdeke volt irányadó; a biros Buys Ballot 1860-ban kezdve Utrechtből küldte vi-harjósait a kikötőkkel.

Németországban 1868 óta honos a távirdai időjelzés, de nagyobb fejlődésre csak 1876-ban a hamburgi: „Német tengeri őrszem” (Deutsche Seewarte) felállításával jutott. Nap-on-ta kétszer ad jelentést, délelőtt és este, azon-kivül két mappát.

Oroszországban e téren meglehető-s mozgalom van, a roppant terjedelmű országnak 47 állomása, valamint 40 külföldi hely szolgá-latja a napi jelentés adatait.

Olaszország és a skandináv tar-tományok szintén elismerésre méltó tevékenysé-get fejtenek ki.

Valóban mintaszerű berendezéssel találko-zunk az észak-amerikai egyesült ál-lamokban, mely minden más országot felül-mulja. Az eszme már 1846-ban vert gyökeret és sokáig a magánvállalkozásnak képezte tárgyát, míg végre 1870-ben a washingtoni központi in-tézet felállításával az ügy kedvező megoldást nyert. A kezelet itt katonai csapatra, a „Signal-Trupp”-ra van bízva, melynek legénységét kí-lón gyakorló iskolában tanítják be. A naponta háromszori észleletet aponnal táviratozzák, meg

Tisza Kálmán miniszterelnök Tokody Ágostonhoz, mint a nagyváradi szabadlevél párt elnökéhez a következő levelet intézte: Tisztelt elnök ur! A Nagyvárad város szabadlevél párt-jának nevében hozzám intézett, rám nézve oly megdöbbentő felszólítást í. hó 4-én vettem. Az ér-zelmek, melyeket a mindig annyira szeretett szülővárosomból vett ezen felhívás ujjonnan fel-elevenített, parancsololag hatnak rám és arra intenek, hogy nem kérdezve, mik lehetnek a választás esélyei, a képviselőjelöléstét köszönet-tel fogadjam, előre is biztosítva a tisztelt felszólí-tókat arról, hogy bármi legyen is a végered-mény: már maga az, hogy Nagyvárad város polgárainak egy része engem kívánt képviselőül kijelölni, újra szorosabba fűzte azt a kapcsolatot, mely engemet kedves szülővárosomhoz mind-en-ha csatolt. Ennek kijelentése után, szíves pol-gári üdvözléssel és tisztelettel vagyok t. elnök urnak kész szolgálja Tisza Kálmán.

E levelet az elnök a párt igazgató és nagy választmányának hűfői ülésén mutatta be.

KÜLFÖLD.

III. Sándor császár és az alkot-mány. A berlini Nat. Ztg. írja: Itteni diplo-máciai körökben következő történetet beszélnek: Azon tejedelmi egyenlőségek egyike, kik II. Sándor császár temetésénél jelen voltak, a beszédet az orosz népek adandó alkotmányra fordította. A császár ezen nagyon elbámult s egész haragosan így kiáltott: „bát én mire való vagyok?” Mi-dőn erre azt felelték neki, hogy csak a ráne-heződő teher egy részét veszi le róla a parla-ment, megnehezített, otthagya az illetőt, ki ezt monda, eltávozott és haragosan becsapta maga után az ajtót.

III. Sándor császár — az említett diplomáciai bir szerint — a neki adott tanácsok iránt tel-jesen hideg marad s el van szánva a saját útján haladni. E körökben Oroszország helyzetét fölülte komolynak tekintik.

Az olasz minisztervárság még mindig nem nyert végeldöntést s a király folytatja a tárgyalásokat a kamarák kiválók tagjaival.

Az orosz rendőrség lázas hővél dolgo-zik és úgy látszik, nem sikertelentül. Epen leg-több tett igen nevezetes fogást; állítólag el-csipe a forradalmi végrehajtó bizottság főtagját; neve Tsukov Áron, egyéniségét titokzatos ho-mály borítja, melyet csak a törvényszéki víza-gálat fog némileg földeríthetni.

Az osztrák közvéleményt a prágai egyetem ügyében a kormány által hozott fontos elvi jelentőségű határozat foglalkoztatja. Ez a Taaffe-kabinet egyik legnevezetesebb tette, mely a németek és a szlávok körében egyaránt rend-

pedig a tévedés lehető elkerülése végett számok helyett szavakkal. A beérkezett adatok közlése szintén háromszor történik, u. m. reggel 9, este 6 és éjjel 1 órakor, ezek mindig 8 órai időközre vonatkoznak. A időjárási mappákat is rögtön összeállítják és 10, 7 és 1 órakor közlésteszik. A katonai berendezés mellett elért eredmények valóban nagyszerűeknek mondhatók, — bár a mi fegyveres béke áldásai alatt nyűgő orszá-gaink is ily hasznos foglalkozást adnának a fe-lelő számú katonáknak!

Bécsben a hőmérsékeli feljegyzések már 1775 óta folynak, de az ügy teljes kifejlődése később következett be, mert csakis 1877. ujév óta divit a nemzetközi napi jelentés, melyhez ma 24 bel- és 44 külföldi állomás járul (u. m. 18 osztrák, 6 magyar; — 10 olasz, 9 német, 7 francia, 6 orosz, 6 svéd és dán, 4 angol és 2 török állomás.)

Budapestben a központi meteorologia-intézet 1870 óta küli a nagyobb politikai la-pokban 17 magyar és 5 osztrák állomásnak idő-járási adatait, de időjósálással nem foglalkozik. A budapesti központi időjelző állomás egészen új kezdeményezés, mely csak 1880. augusztus óta működik és báró Kemény Gábor miniszternek közöni létrejött. Észleleti helyeinek száma a belföldön 29-et tesz, n. m. Arad, Beszterce, Besztercebánya, Budapest, Csáktornya, Debre-cen, Eger, Eszék, Fiume, Kismárk, Keszthely, Kolozsvár, Nagyvárad, Máramarossziget, Nagy-Enyed, Nagyszeben, Nagyvárad, Orsova, Pan-csova, Selmeczbánya, Sopron, Szatmárnémeti, Szeged, Sepsiszentgyörgy, Szolnok, Temesvár, Trencsén, Ungvár és Zágráb, tehát 21 magyar, 5 erdélyrészi, 2 horvát és 1 tengerparti állomás. A kolozsvári állomás tulajdonképen Kolozsmo-nostoron van, hol a m. kir. gazd. tanintézet egyik érdemes tanára vezeti az észleleteket. Táviratozás mindezen helyekről napjában csak

Hirdetési díjak.

Egy négyesűz oszontiméternyi tér ár 2 kr. Bélyegdíj minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb és gyakoribb hí-detéseknél külön kedvezményt is nyújt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket felvesznek:

Bécsben: Oppelk Alajos Stadt Stubenbastei Nr. 3. (Eckhan) der Wollzeile 36. Hasenstein et Vogler (Wallischgasse 10) Rud. Mosse Publicistische Bureau. Budapest: A. Hasenstein, és Vogler hirdetés közv. irodája. Goldberger, a hirdetések fe-vételi irodája Budapeston Szerzítetár 3. az.

Ügyviteli cikkeik

gármond sora után 25 krajczár fizetendő.

kívüli szenzációt kelt s természetesen megdögik táborban más-más módon ítéltetik meg. Ez ügy-ben jelenti a prágai Politik: Az eldöntés az egyetem kérdésében végre, mint biztos forrásból értesültünk, megtörtént. A prágai egyetem legfel-sőbb elhatározás alapján két egyetemre osztatik, az egyik német, a másik cseh előadási nyelvvel. Mindkét egyetem a Carolo-Ferdinandea nevet viseli. A közoktatásügyi miniszter bízott meg a legfelsőbb elhatározás végrehajtásával s 1881. okt. 1-jén egyelőre két cseh kar, még pedig a jogi és bölcsészeti kar, lép életbe.

A Politik a legnagyobb lelkesedés hangján üdvözlöi ez eseményt. Kiemeli, hogy a hét mil-liónyi cseh nép volt az egyedüli Európában, melynek nem volt egyeteme; így a cseh nép paria volt a kulturnépek közt. Most végre jóvá van téve a jogtalanság, s a cseh nép egyenjo-gúsága e téren is elismertetett.

A bécsi szocialista mozgalomra vonatkozólag a bécsi rendőri hatóság a legujabb időben — mint a „P. Li.”-nak jelentik — be-ható vizsgálatokat tett, melyekből kitűnt, hogy tavaly és harmadéva a bécsi szocialista párt nagy erőfeszítéseket tett, részint, hogy a szék-városban további agitációra nyerjen teret, ré-szint a párt szervezetének központot teremtsen. A rendőrelnökségnél számos levél és okmány van a legujabban Londonban elfogott. Most tol-lából, melyek bizonyítják, hogy e terven való-ban dolgoztak. Az agitátorok vagy látták, hogy Bécsben nincs tér törekvésekre, vagy pedig a rendőrség erőlyes fellépése megfélemlítette őket. Annyi tény, hogy a mozgalom már megszűnt. Mind ennek dacára a rendőrhatalóság igen szí-goruan örkődik az idegenek fölött. A rendőrel-nökség egy legujabb kibocsátánya elrendeli, hogy minden idegennek 12 óra alatt személye-sen kell bejelenteni jegyét kitöltenie. Félíg gya-nus személyek rendőri felügyelet alá helyeztet-nek. A ki nagyobb gyanura ad okot, kiutasít-atik. Nevezett kibocsátvány azonban hangsú-lyozza, hogy az idegenek minden háborgatását kerüljék.

A görög-török kérdésben a határja-vaslatoknak Görögország részéről való elfogadá-sát ténynek tekintik s e tényből kiindulva teszik meg a konstantinápolyi nagykövetség a további lépéseket, a melyek még a végrehajtásig szűk-ségek. A nagykövetség eddigi értekezletének első eredménye az lesz, hogy egy azonos jegy-zékben közölni fogják a portával a görög ka-binet választás s egyuttal kívánni fogják a terít-létadás módozatainak meghatározását. Ahhoz, hogy a porta el fogja fogadni a nagyhatalmak javaslatát, mely az övétől, mint ezt többször kiemeltük, csak kevesben tér el, annál kevésbé

egyszer történik, reggel 7 órakor, mely sürgöny, mint hivatalos, díjtalanul lesz továbbítva. A bu-dapesti központ vezetője dr. Szentgyörgyi Weiss József, ki ez idő központjának egyedül végzi laukadatlan bulgáralummal e terhes tiszte-t. Nagy kár, hogy takarékosági szempontból a magyar napi jelentés külföldi adatokat nem hoz-hat és csakis a bécsi központ által küldött 5—6 osztrák állomás észleleteivel kell beérnie.

Visszatérve már most a megelőzőkben em-lítettetre, ismételjük, hogy Hollandiában 1860-tól kezdve adta Buys Ballot a viharjós-lapokat, Angliában pedig Fitzroy tengernagy kezdeményezésére nyertek hasonló értekezést a tengerparti helyek. Franciaországban (1860 óta) a csillagda jelezte a bekövetkező időt a ha-jósokra nézve fontos vidékeken és már 1864-ben a hannoverai tengerparton is a viharjósati szolgálat be volt rendezve; az Egyesült Álla-mok 1865-ben, a poroszkeleti tengerpart 1868-ban, Olaszország 1869-ben követte a jó példát. A viharjósok angol mintája szerint többnyire abban állanak, hogy a tengerpartha nyuló ormo-kon, lehető magasságban (például a világító to-rony fokára bizonyos jeleket tűznek ki: fűzfá-vesszőből fontkúpot vagy hengert, mely vitorla-vasszal van bevonva. Ha a kúp hegye le-felé van irányítva, akkor a szélrózsa északi (vagy felső), ha pedig felfelé, akkor annak déli (vagy alsó) feléből fonyogott a vihar. Ha forgó szél közeledik, azt a henger jelzi, a fölébe he-lyezett le vagy felfelé mutató kúp, pedig annak irányát mutatja. Éjjel lámpákat használnak, mely-lyel a háromszög, (vagyis kúp) és a négyesűz, (vagyis henger) sarkait fixírozák. Az olasz és északamerikai tengerpartokon a jelzés piros zász-lókkal történik.

(Folyt. köv.)

fér kötség, mert Asszim pasa már néhány nap-
pal ezeltől kijelentette a nagyköveteknek, hogy
a porta hajlandó e módosításokat elfogadni. A
szerződésben Görögország kötelezi magát arra,
hogy a török államadóságnak az illető területre
eső részét elvállalja, s tisztelőben fogja tartani
a mohamedán lakosság vallását és tulajdonjogát.

BELFOLD.

Felvinóz, 1881. április 18.

(A dalegyesület működése. Tavasz kiállítások.)

Az itteni férfi dalegyesület, melynek tagjai
nagyobbára olyanok, kik hivataloszerűleg kizáró-
lag gazdai iparral foglalkoznak, kiknek az egy-
esetbe lépésük alkalmával a hangjegyszerűről
még foglalkozni is csak alig volt, három havi
alululással óta kitaró szorgalma, igyekezete
eredményét mai napon mutatta be nyilvánosan.

A dalára állította azt, hogy ha a husvét
finnreputál alkalmával nyilvánosan óhajt fel-
lépni, megkötöttetett orvól kell tanulmányait és
gyakorlatait folytatni, hogy fellépését siker ko-
ronázza; a szorgalom és kitartás nem is ma-
radt eredménytelen, mert a mai napon előbb a
róm. keth. és azután az ev. ref. imabazkában
tartott isteni tisztelő alkalmával közreműködő-
süket bátran lehet a sikerűltek közé sorozni.
Tiszta szívűl óhajtja mindenki, hogy jövőre
nézve kitarása és szorgalmának eredménye a
mai napéhoz hasonló legyen.

Még egy nap s lejár az ünnepek, a
földmivőlő a szántásvetéshez, az iparost ipara
folytatásához szólítja hivatászerű kötelme; ideje
is, mert a természetet hosszas álmalból felébredt
a tavasz kinyitával munkára hív fel bennün-
ket, jóllehet e hó első felében a folytonos eső-
zés és a Maros áradásai meglehetősen hátravöl-
tek; de tegyük ugy, mint dalárdistáink, két-
szerezünk meg igyekezzünk és szorgalmunk,
mert ha nem, könnyen megcsúszhatunk, hogy
későbbi tavaszvetéseinket a korai őszi hóharmat
megérhetésében gátolni fogja.

A szárgyilkosok kivégzése.

Borzasztók azok a részletek, melyeket az
„Egyetemes” tudósítók a szárgyilkosok kivé-
gztetéséről. Az elítéltek — ugymond — az utolsó
perczben barátságosan megszorongatják egymás
kezét, összecsofolódnak, s csak Ryszakovot igno-
ralják teljesen, a ki többi időben sokat vallott
a többiekre. Az írtózatot procedura kezdetét
vette ép 9 órakor.

Szélről Kibalesics állott, mellette Michajlov,
igy Perovszka, Zselyahow és Ryszakov, azon
rendben, melyben ki voltak végzendők. A szá-
rkokat rahuzták fejükre, kezeiket összekötötték
s Kibalesicsot oda vezették a szélső horog alá.
Bátran meztelen — mint valamennyien a hágesón.
Frolov nyakába vetette a hurkot, kivette lábait
alól csendesen a hágesót s a test megtördöl
vagy kétszer, aztán nyugodtan, vonaglás nélkül
csúsgött alá. Aztán Michajlovra került a sor.
Midőn a bakó kivette lábait alól a hágesót, a kö-
télnek fel kellett volna tartani a testet, a kö-
tél elszakadt, s a test tompa zuhanással leesett.
Iszonyat a néző közönségben. Mindenki kiabál,
karomkodik, írtózatot látma támad, „el a bakó-
val.” Maga a bakó sem tudja mihez kezdjen.
Hirtelen a második hó og alá állítják a hágesót,
s az elítélnek másodszor is fel kell baladnia raj-
ta. A közönség ordításba tör ki. A

A LÁMPAGYÚJTÓ.

MISS CUMMINS REGÉNYE.

Huszonnegyedik fejezet.

S o k a s o d ó g o n d o k.

(Folytatás.)

— Bolond beszéd, szólt az orvos,
az egész csupa képzelet. Majd hozzászo-
kik, ha egy jó eselédet kap.

Most belépett Szullivánné, s Gertrud
elbeszélte váratlan összetalálkozását Grant
Nánival, s felkérte Jeremy orvost, ki a
lányka régebbi életviszonyait jól ismer-
te, s többször hallotta említett Nánit,
hogy látogatná meg másnap, a beteget.
Csak istennevében való látogatás lesz ez,
tette hozzá, mert bár Náni jelenleg Mi-
keréknl lakik, azoknak csak a távoli
rokonuk, s úgy hiszem nagyon szegény.
De tudom, hogy ez önnel lekisebb kül-
lönbséget sem tesz, kedves orvos ur.

— A legkisebbet sem, válaszolt az
orvos. Még ma este meglátogatom őt, ha
szükséges, s holnap ide jövők, hogy hirt
hozzak felőle, s meghallgassam, a miket
Szullivánné fog elmondani álmatlan éjje-
leiről. De most menjen Gertrud, s vál-
toztasson cipőt, mert különben kegyed
is nem sokára gyógykezelésem alá kerül.

Az orvos távoztakor Szullivánné di-
csérő szavakkal halmozta el őt, s Ger-
trud örömmel csatolta dicséretét övéhez
tisztelt barátját illetőleg.

Szóra hozva a eseléd ügyét, megelé-
gedéssel tapasztalta, hogy Szullivánné
nem idegenkedik többé ez eszmétől, sőt

kötél, mely Perovszka számára volt készítve,
nincs elég jól odaerősítve, de észreveszik, s ugy
akasztják a nyakába. De ez a kötél is gyeuge,
elszakad, a test ismét alábbul. Most harmadik,
kötös zsinogot vetnek a test nyakába, a mint a
földön elterül, s a bakó segédei ezzel toj-
ják meg, úgy húzzák fel azután a magasba a ketős
zsinogon.

A scéna oly iszonyu volt, hogy
attól lehetett tartani miszerint a nép
forrongásba tör ki. Perovszkára került a
sor. Bátran ment fel a hágesón, nem várta be,
míg a bakó kihuzza azt lábait alól, mint egy
heroina maga rugta az i ki maga
alól.

Ryszakow és Zselyahownál oly rosszul erő-
sítették meg a kötelet, hogy az nem a nyak-
ra hanem az állkapocsra lett téve. Csak
később vette észre egy biztos, felment az emel-
vényre és megigazította. Ez 10 perczel
a fölfüggesztés után történt és a két
elítelt megélt.

Az egész közönség fel volt böszülve azon
könyveműtség felett, melylyel az ítélet végrehaj-
tatott. Közben erősen pergették a dobokat, s
nem halatszott a morgásból semmi.

Sajnálom nagyon, egymond a tudósító,
hogy szemtanuja voltam az eseménynek. Eddig csak
az orosz politikai rendszert utáltam, most fel
kellett háborodnom a barbárság és tortura ama
tényei felett, melyek ebben az országban elő-
fordulnak.

A Z A R V I Z.

Az árvízről újabbán következő tudósításo-
kat vesszük:

Szentiesen a felső Jaksoron a kun-
szentmártoni töltést 10 öl hosszban elszakította
a víz; e híre a város vezérzetetettebb he-
lyeiről a vízmentesebb részekre kezdett huzol-
kodni a városi lakosság; e vészbir elérítőleg
hajott mindenkire, mert a város belterülete leg-
inkább ki van téve a veszedelemnek, ha fellürlől
kapnánk vizet, de este 10 órakor már fel volt
fogva a víz. Nagy erőfeszítés mellett a szentesi
gáton dolgozott napszámosok fogták el Henne
mérnök és Szalai István tanár vezetése mellett.
E gátszakadás a kun-szentmártoniak példatlan
közönysége folytán állt be, kik elhagyták a
töltést és ha a szentesi erő közlben nincs, az-
óta Szentes határának egy része uszik.

H.-M. Váshelyt a védvonal ma is
fennáll. S kedvező időjárás folytán erősebb, mint
napok előtt volt, egyedül bekövetkező szélről
remegnek, mely pillanatok alatt elsöpörheti bár-
melyik oldal gátját. A husvéti ünnepek dacára
gyalog és lóval a közmunkaerő teljes működés
ben van, ma ismét 400 főnyi gyalog közérő
ment a Tiszára s 200 kocsi közérő hordja kör-
töltésünkhöz a védanyagokat, hol ezenkívül még
300 katoná és 800 kabikos emberünk dolgozik
szakadatlanul, időjárás tiszta, esőndben 3 centi-
méter apadás.

O Bocsán, április 18-án éjjel az első
öblözött töltése is átszakadt a nél-
kül, hogy mentésig lett volna, a vízáthatolás,
mitől a töltésepítési egylet a miniszteriumhoz
intézett jelentése szerint félt, nem következett
be, minden szükséges védelmi intézkedés meg
volt téve.

Mezőtúron, a Szarvas vonalon 4 km.
hosszban az árvíz a pályasínnal egy magasság-

elhatározását fejezte ki az iránt, hogy
egy lány eselédet fogad házához. Belát-
ván annak képtelenségét, mint mondá,
hogy ezentúl mindent elvégezzon, s azt
sem akarja, hogy Gertrud tulontúl meg-
erősítse magát a neki szokatlan dolog
által. Gertrud erre azon véleményét fe-
jezte ki, hogy Miker Janka épen kielé-
gítő lesz kis háztartásukhoz, mire elha-
tároztatott, hogy másnap reggel alkudo-
zásba fognak bocsátkozni vele.

Vessünk még egy pillantást Ger-
trudra, s akkor napi munkája egész vé-
geztéig, nyomon követtük őt.

Esti tíz óra van, s a házban min-
den elcsendesült. Cooper ur alszik. Szul-
livánné is, az orvos által rendelt csillapi-
tó ital következtében, szokatlanul nyu-
gott álomba szenderült.

A kis kiskutait madárrák, őszvesen
tizen, tömött sorban ültek vékony pál-
cázskáikon, az ablak mellett álló nagy
kalitjukban, Gertrud tömött gyapjú takaró-
t terített fölök, hogy a hűvös éjjeli lég
miatt ne szenvedjenek. Az ajtót jól be-
zártá volt, mindent előkészített reggelre,
s most leült, hogy kissé pihenjen, gon-
dolkozzék, s istenhez imádkozzék.

Megpróbáltatásai s gondjai egyre so-
kasodnak. Újabb nagy fájdalom, s nagy
felelősség vár rá, de ő nem riad vissza
attól. Nem, ellenkezőleg hálát ad isten-
nek, hogy tudja, honnét várjon segílyt
és enyhületet, hogy gyermekkorra, s első
ifjúsága keserű szenvedései nem tün-
tek el a nélkül, hogy isten kegyének egy
sugára be ne világítá ez emlékeket.

De bár szíve bátor s hite szilárd,
mégis egy nő gyenge alkatával bír, s a

ban és 400 mtr. hosszban a sínfőltől 20 centrel
áll. — A víz a pályán még nem folyik át, mi-
után 2 földvonal és 200 munkással a padka
felmagasztása éjjel-nappal folytatattik.

S z e g e d r e távirják Csurgóról, hogy az
alsó Tiszán betört az árvíz és a határban mint-
egy 8000 hó dnyi rétet öntött el. Valószínűleg
tartják, hogy ezen körülmény a felső Tiszán az
apadást még inkább elő fogja segíteni.

K e c s k e m é t r ő l, április 19-ől távirják.
Legerősebb hibátlan töltésnek Tisza-Ughnál
(Szolnok-Csongrád-Tisza balparti társulat) való-
színűleg gyors kezek által átlukasztva áttört;
a szakadás ötven méter.

Diesraeli Benjamin.

Tegnap esti táviratunk meghozta a hírt,
hogy a már hosszasan betegeskedett Beacon-
sfild lord meghalt.

Az elhunyt, kibén Anglia egyik legelső ál-
lamférfiát vesztette el, született 1805. decz. 21-
én zsidó családból Londonban. Atyja Diesraeli
Isak és elhagyta őseinek hitét s fiát unitárius
vallásban és iskolában nevelteté. Atyja ügyvédi
irodába adta, de a fiatal ambíciózus léleknek
nem ízlett a szűz ügyvédkedés, csakhamar az
irodalmi pályára lépett, a mely Angliában elég
alkalmas tér volt az ambíció számára.

A parlamentbe való bejutása, a mi ambíció-
jának fő tárgya volt, csak lassan sikerült. Már
mint regényírónak jó neve volt, midőn egy ke-
llett utazásából visszatért, 1831-ben fölépelt kö-
vetjeitől Wycombe mezővárosban, de meg-
buktott. Várnia kellett hat évig, míg nem 1837-
ben Maidstone képviselőjeként az alsóházba be-
juthatott.

1841-ben Maidstone képviselőt Shrews-
buryval cserélte föl, s 47 óta mint Buckingham
megye követe ült az alsó házban. Midőn Peel
Robert a szabadkereskedés elvét elfogadta,
1846-ban, Diesraeli elszakadt tőle, s az ugy ne-
vezett „protectionist” torry-párt töredéknek élére
állt, s 1847-ben Lord George Bentick halála
után Peel elszigetelt helyzete következtében, se-
gitye tekintélyesebbé váltott állása által, az alsó-
házi torry párt vezére lett.

Az arisztokrata párt nem bízik benne, le-
nézi, de kénytelen elfogadni és követni a par-
venut, a kibén még sok maradt meg a radi-
kálizusból. Érdekes szövetség volt, s Diesraeli
fel tudta őket használni céljaira. A Derby mi-
niszterium alatt a kincstár kancellárja volt há-
rom ízben, mig nem 1868 februárban Derby
lord halála után a miniszterelnöki széket foglal-
ta el.

A torry-párt kormányja és Diesraeli minis-
tersége nem sokáig tartott. A Gladstone által
tett indítvány az ír egyházi kérdésben rendki-
vül heves harezot keltett fel az alsó házban, s
nagy izgatottságot egész Britanniában. A kor-
mányt több szavazásban levertek, maga a ki-
rányl félt az indítványtól, ekkor Diesraeli azt
tanácsolja a koronának, hogy saját jogára tá-
maszkodva, hivarkozzék az ország közvélemé-
nyére új választások által. A választások Dis-
raeli és pártja bukára ütöttek ki; az angol köz-
vélemény hangosan követelte az angol egyház
uralmának eltörlését Irlandban; Gladstone nagy
többség élén lépett be a parlamentbe s jutott
be a miniszteri székre. Diesraelit a korona, e
vereség után nemokára a peerséggel kínálta
meg, mely a felsőházban ülésjogot ad. De ő e

mint ott magánosan ül, könnyeket ejt, sir
önmaga felett és a felett, ki távol hazá-
jától, szálalja a napokat, a hónapokat,
az éveket, midőn vissza lesz adva az anyá-
nak, kit pedig soha többé nem fog vi-
szont láthatni. Egy gondolat enyhíti fájd-
almát, hogy ez anyánál gyermek helyét
pótolja ki, s hogy kezei elsimítják beteg
ágya vánkosán a redőket. E gondolat
ad megnyugovást s engedi, hogy lehajtva
testi lelki fáradalmak után ellankadt fe-
jét, kövesse a többieket az álmok tündér
honába ő is.

Huszonötödik fejezet.

A z á l o m.

Valódi szerencse volt Gertrudra néz-
ve, hogy a W. ur iskolájában beálltak a
szünnapok, s hogy ezentúl több ideje
lesz megcsokasodott teendőinek eleget te-
hetni. Azt is az ég különös kegyelmeként
tekintette, hogy Miker Janka beleegye-
zett Szullivánné szolgálatába állani s miss
Gertrudnak mindenben segítségére lenni.
Azt mondta, hogy nem szívesen hagyja
ugyan el anyját, de egy oly anyagi jó
ságu fiatal hölgynek nem képes semmit
megtagadni. Janka nagyon ügyes keze-
fogású volt, s csak hamar betanult min-
den házi teendőt, s mivel nagyon szerete-
te a tisztaságot, Szullivánné csakhamar
megkedvelte őt, szívesen bízott rá egyet-
mást, s képeessé tette ez által Gertrudot,
hogy Náni betegágyánál is huzamosan
időzhessen.

(Folyt. köv.)

kegyet nem fogadva el, mint ellenzéki vezér
folytatta az alsóházban a harezot, s nem siker-
telenül.

Disraeli mint regényíró kitűnő helyet fog-
lalt el az angol irodalomban, s az ugynevezett
politikai regényeknek első rangu mestere.

Mint szónoknak egyik legkitűnőbb tulajdo-
na volt az erős őnuralom, a személyes magvi-
selet, soha nem tévedő udvariasságával, mely-
lyel legkeserűbb ellenségét is lefegyverezte.

Élete egyik legrikább és legkiválóbb pé-
da az újabb kor történetében arra, hogy magas
ész, erős ambíció s roppant szívósság és kitar-
tás a küzdelemben, minő fényes állásra emelhe-
tik az egyént, még a legellenségesebb viszonyok
között is.

IRODALOM és MŰVÉSZET.

A „Századok” áprilisi füzetében ismét
jelent meg egy közlemény Fraknói Vilmostól.
Hírneves történetírónk ez alkalomra Tomori Pál
kalocsai érsekről szól, arról a férfúrl, kinek
neve a szerencsétlen mohácsi csatával oly szor-
os összeköttetésben van. Rajzolja erdélyi szo-
repését s barát életét egész addig, míg csaknem
erőszakkal 1523-ban kalocsai érsekké tették. A
fontos s mit mondanduk sem szűkséges, szelle-
mesen írt monographia folytatását nagy érde-
kel várjuk. Szádeczky Lajos a lengyel levélár-
kakban levő magyar tárgyú írások sorolja fel.
Az apróbb közlemények kö-
zött érdekes Ortvay Tivadar részletes ismertetése
Pesty Frigyes „Az eltűnt régi vármegyék” című
munkájáról. A jelen füzetben van mellékelve
a társulat névkönyve is. Közlünk belőle néhány
adatot. A társulat első bevételét volt 13,890 ffr,
vagyona 31,000 ffr. Alapító tagja van 211, év-
díjas tagja 1549. Ez utóbbiak közül Budapestén
van 470, a megyék közt legtöbb (81) Nyitrában
s Pozsonyban (56), Ausztriában 18, külföldön 5.
A tagok közt legtöbb százezleket képviselnek:
Földbirtokok 16, r. kath. papok 11, állami hi-
vatalnok s magánosok 10—10 százalékkal.

„Mulattató Zsebkönyvtár” czim
alatt Buzárovics Gusztáv könyvkiadó Esztergom-
ban új vállalatot indított meg. Az első füzet,
Balázs Sándor. „A mama tyukszeme” czimű
novelláját közli; a második Lauka Gusztáv „Az
eltévedt csók” czimű vig beszélyét hozza; a
harmadik Eckstein Ernő humorisztikus elbeszél-
lését tartalmazza, „Vörös Julecsa” czimű dr.
Spinosa (dr. Ompolyi M. Ernő) átdolgozásában:
a negyedik füzet Györfy Iván „Hat humoros
toasztját” mutatja fel, köztül Jókaira az írók s
művészek társaságának esztorgumi kirandulása
s az ötödik megint Lauka Gusztáv két humo-
ros novellát ad ki „Egy agglegény viszón-
tagságai” s „Herczeg Ugrikovics Mirkó” czim-
mel. — A következő füzetek hozzák Balázs,
Sándor, Lauka Gusztáv humorisztikus novelláit,
sőt Gvadányi József hírneves „Rontó Páljának”
kiadását stb. A „Mulattató Zsebkönyvtár” egy-
egy füzetének ára csak tíz krajczár. Tíz füzetre
1 ffr-jaival előfizetést is elfogad a kiadó.

Ráth Mór nál megjelent a Csödtör-
vény (1881. XVII. trez.) Jegyzetekkel, utasi-
tásokkal és magyarázatokkal ellátta: Z s ö g ü d
B e n ő. A szépen illaltott könyv ára 80 kr.

Hölder bécsi kiadónál Kreitner Gusztáv-
nak In fernem Osten című a Széchenyi
Bélaival India, China Tibetbe tett utazást tárgya-
zó művéből megjelent a 14—16-ik füzetig. Az
érdekesen, vonzóan írt munka e részei Chináról
szólnak s egy tájrajzi, mint népművei tekintet-
ben igen becses és érdekes részeket tartalmaz-
nak. A füzeteket számos kép díszíti. Ugyane-
k könyvnek magyar fordítása jelen meg Révai
Testvéreknl Budapestén.

Mehner Vilmos füzetes vállalatából
az Orvosi tanácsadó három füzete jelent
meg újabb. Sok kép díszíti a derék és min-
den családnak ajánlható vállalatot, mely füzete-
nkiint 30 kr-rt kapható. Ezenkívül a Magyar-
Francia szakszöveg két füzete küldetett
be hozzánk.

Munkácsy Mihály befejezte Krisztus
Pálátus előtt czimű festményét s a Salon jury-
jéhez azon kérelmet intézte, hogy a képet kü-
lön a kiállítással összeköttetésben levő teremben,
állíthassa ki. Ez engedményért a franciaországi,
mint fogadott hazájabeli művészek segélyző egy-
letének 50.000 frankot szándékozik ajándékozni;
mindamellett kétséges, hogy a jury teljesítői
kérelmét, mert nem akar precedenst alkotni.
Igen szigorúan járt el a képek fölvetésénél s a
jury, a többek közt Doré Gusztávot is vissza-
utasítja, ki anyja halála miatt két nappal meg-
késétt.

NAPI HIREK.

Kolozsvár, 1881. április 20.

Helyi hírek.

— Ince Mihály, a volt k. kormány-
szék nyug. titkára, a kolozsvári ref. egyházmegye
volt főgondnoka, az ev. ref. egyház kertlei áll.
igazgató tanácsának tagja ma éjjel, rövid bete-

geskedés után hirtelen meghalt. A megboldogult
egyike volt a régi szabású kötelességhű és fá-
radhatatlan buzgalmu közszerzőknek, kiknek
magva mindinkább kiveszőnek indult, közhiva-
tali működése után jól megérdemelt nyugalmat
nem a semmittevésre, hanem a még fokozottabb
mértvű jótékony munkálkodásra fordítá, böles ta-
pasztalások által megértett tehetségeit a köznek
áldozván s az egyház és iskola érdekeinek te-
rén páratlan buzgalommal és odaadással szol-
gálván felekezettét, nemzetét. Az utóbbi években
agzkora kéyszeríté a főgondnoki állásról való
lemondásra, halás egyháza azonban tisztelőbeli
főgondnokának megmarasztá s mint ilyen, vala-
mint az állandó igazgató tanács tagjaképen
mondhatni végleheletig fáradt és munkált a reá-
bizottak szolgálatában. Béke és áldás a htmun-
kás emlékének!

— Nemzeti színház. A Cornevillei ha-
rangokban lépett fel tegnap Gáspár apó szere-
pében Marcell Géza ki, mint hallszik május hó-
tól kezdődő szerződött tagja a nemzeti szin-
háznak. Márczelli értelmes jó színésznek ismeri
közönségünk, tegnap is igen rokonszenvesen fo-
gadták. Hangja kellemes s ugy is mint operett
baryton, de főkép, mint operett rendező igen he-
lyén van. Tegnapi vállalkozása Gáspár apó sze-
repében, Szentgyörgyi után legalább is igen na-
gyon merész vállalkozás volt, mennyiben Szent-
györgyi a szerep drámai részét kitűnően játszta.
Pálmay ügyes — helyenként túlélénk — Ser-
polette volt s Szombathelyi kiváló jó kedvű
játsozt a biró szerepében. Diesrelet említjük itt
meg Batteknét, a ki Jean Greniceaut énekelte a
szerep eddigi személyesítői felett kétségkívül ki-
válóan. Szépen énekel s fűrgen mozogott.

— Lapunk egyik közlelőbbi száma-
ban emittük, hogy Jakab Mihály szatcsos hir-
telen halállal mult ki s hogy azon gyanu forog
fenn, mintha önmegérzés következtében történt
volna szomorú esete. Mint hallomású irtuk vala,
hogy a halál okálul súlyos anyagi helyzetét s fő-
kép azt említik, miként a szatcsos szállásbéré
felemeltetett volna s ő a ráharamló terhek, elvi-
selhetlenségének érzetében dobta el magától
az életet. Utólag arról értesültünk, hogy az or-
vosi boncolás nem konstalt mérgezését — bár-
ha a lehetőséget nem zárja ki — és hogy a fenn-
említett ok egyáltalában nem az igazi, ha csak-
ugyan öngyilkosság forogna is fenn, mint-
hogy a szegény ember szállásbérét nem emel-
ték fel.

— Hány hirlap van Kolozsvárt? A
városunkban megindult hirlap gyártásnak szoká-
lan korszakában nem lesz érdektelen tudni, hány
hirlap és folyóirat jelenik meg Kolozsvárt. Napi
lapok: „Magyar Polgár”, „Ellenzék”, „Nép Barát-
ja”, „Kelet.” Hetilapok: „Erdélyi Gazda”, „Er-
délyi protestáns Közlöny”, Kolozsmegyei közlöny”,
„Család és iskola”. Havi folyóiratok: „Nővény-
tani lapok”, „Orvos-tudományi tudományi érte-
sitő”, „Erdélyi muzeum”, „Összehasonlító és iro-
dalom történeti lapok”, „Keresztény magvető.”
Összesen 15 lap.

— Időjárás. Európában: a nagy lég-
nyomás (765—766) a kontinens keleti, a de-
pressio pedig (749—751) annak középtáján van
s innen benyomul Magyarország nyugati részé-
ben. Az idő keleten derült, nyugaton boros. A
hőmérséklet nagyobbodott. Hazánkban: Több-
nyire délies és délkeleties, erősbödött szelek
mellett a hőmérséklet jóval főlebb, a légnyomás
pedig jóval alabb szállt. Az idő a délnyugati
nagyobb felől naposból felhős, borúsá válto-
zik; a kisbél északkeleti felben meglehetősen de-
rült. Dér sohol, meg a Kárpátok vonalában sem
volt. Kilátás a jövő időre: Hazánkban: általa-
ban felhős, boros időt várhatunk esőkkel s he-
lyenkint viharos szelekkel.

Hazai hírek.

— Öngyilkos műgyetemi tanár.

Tegnap táviratunk jelentette, hogy Horváth Ig-
nác műgyetemi tanár szíven lőtte magát. Ma
e gyászos esetről következő tudósítást vesszük:
Tegnap reggel Horváth betegségeiről panaszo-
kodott. Este 9 órakor H. egy kis papírcsomaggal
kezeiben eltávozott s a műgyetemre ment, hol
a szolgál felelőseinek egy levelet s a csomagot
azzal adta át, hogy azt reggel Szily Kálmán
rektorunk adja át, s az asszony megjegyzésére,
hogy a rektor elutazott s csak kedden jó haza,
s jó lesz-e ha ekkor adja át — hosszas gon-
dolkodás után azt felelte, hogy igen. Harmo-
nyed 11 órakor Horváth lakására visszament,
s szobájában azután éjféltűn véghezvitte szeren-
csétlen tettét. A borzasztó esetről a műgyetem
hirt vevén, Stoecek József prorektor a Horváth
ált Szily rectorhoz czimzett levél s csomagból
sürgős meg tudnivalót gyanított, azokat felbon-
tatta. A levélben Horváth öngyilkosságának okát
azt adja elő, hogy a mennyire érezte testi ere-
jének gyarapodását, annyira érezte mint fogy-
lelki ereje, de sokat is betegeskedvén, elhata-
rozta véget vetni lelki fájdalmainak. A csomag-
ban a végrendelt s értékpapírok voltak. Hor-
váth általános örökösevé a műgyetemet nevezi
meg a végrendelőben. Horváth Ignác bud-
pesti születésű 37 éves férfi volt. Iskoláit Buda-
peston végezte. Tanulmányai tökéletesítésé-
véget külföldön sokat utazott. Párisban sokáig
tanult s az elméleti mechanika tanárainak ked-
vence volt. A szép tehetséget benne néh. br.

Nagyvárad—predeali irány.

tisztelettel
RÉGENBOGEN SALAMON

